

Recenzja

dorobku naukowego, dydaktycznego, organizacyjnego i w zakresie współpracy międzynarodowej Pani dr inż. Agnieszki Rybowskiej w związku z przeprowadzeniem postępowania habilitacyjnego w dziedzinie nauk ekonomicznych, w dyscyplinie towaroznawstwo

1. Podstawowe informacje o przebiegu działalności naukowo-badawczej i zawodowej Kandydatki

Pani dr inż. Agnieszka Rybowska jest absolwentką Wyższej Szkoły Morskiej w Gdyni (od 2001 roku Akademia Morska w Gdyni, od 1 września 2018 roku Uniwersytet Morski w Gdyni). Ukończyła Wydział Administracyjny, specjalność Towaroznawstwo i Ładunkoznawstwo w 1996 roku. Stopień naukowy doktora nauk ekonomicznych w zakresie towaroznawstwa został Jej nadany uchwałą Rady Wydziału Przedsiębiorczości i Towaroznawstwa Akademii Morskiej w Gdyni w dniu 14 kwietnia 2005 roku na podstawie rozprawy doktorskiej pt.: *Koncepcja modelu preferencji posiłków obiadowych*. Promotorem rozprawy była prof. dr hab. inż. Ewa Babicz-Zielińska, a recenzentami prof. dr hab. Krystyna Gutkowska i prof. dr hab. Maria Śmiechowska.

Dr inż. Agnieszka Rybowska od 1.09.1996 roku związana jest zawodowo z Wyższą Szkołą Morską/Akademią Morską w Gdyni, z Wydziałem Administracyjnym, obecnie Wydziałem Przedsiębiorczości i Towaroznawstwa (od 2005 roku). Została zatrudniona na stanowisku asystenta w Katedrze Towaroznawstwa i Ładunkoznawstwa, a w związku ze zmianami struktury uczelni była zatrudniona także w innych Katedrach: Katedrze Technologii i Organizacji Żywnienia (asystent), Katedrze Handlu i Usług (asystent/adiunkt). Od 1.02.2016 roku pracuje w Katedrze Towaroznawstwa i Zarządzania Jakością, początkowo na stanowisku adiunkta, a od 1.10.2017 roku na stanowisku asystenta ze stopniem doktora. Ukończyła Studium Pedagogiczne dla młodych nauczycieli akademickich.

2. Ocena monografii pt.: *Stereotyp jako determinanta zachowań konsumenta produktów spożywczych*, wskazanej jako osiągnięcie naukowe wynikające z art. 16 ust.2 ustawy z dnia 14 marca 2003 r. o stopniach naukowych i tytule naukowym oraz o stopniach i tytule w zakresie sztuki (Dz.U. 2017, poz. 1789)

Osiągnięciem naukowym wskazanym przez Panią dr inż. Agnieszkę Rybowską jest praca pt. *Stereotyp jako determinanta zachowań konsumenta produktów spożywczych*, opublikowana przez Wydawnictwo Akademii Morskiej w Gdyni w 2018 roku, ss. 298, ISBN 878-83-7421-283-0. Problematyka podjęta w pracy odzwierciedla zainteresowania naukowo-badawcze Habilitantki dotyczące problematyki zachowań żywieniowych konsumentów i ich determinant. Szczególnym obszarem zainteresowań Habilitantki są stereotypy i zgodnie z tytułem, właśnie na stereotypach jako czynnika wpływającym na zachowania konsumentów koncentrują się rozważania w pracy. Mimo iż w literaturze przedmiotu problematyka stereotypów znajduje odzwierciedlenie to, jak pisze Autorka, stereotypowe myślenie o produktach oraz jego wpływ na zachowania konsumentów, w tym na wybór żywności, było w niewielkim zakresie przedmiotem dotychczasowych badań. Dlatego też wybór obszaru badawczego oceniam pozytywnie jako w pełni uzasadniony.

Struktura pracy spełnia wymagania pracy naukowej. Składa się z wprowadzenia, 7 rozdziałów i podsumowania. Integralną częścią są: bibliografia – wykaz liczy 564 pozycje polskie i zagraniczne, tym 13 publikacji Habilitantki – samodzielnych (9) i we współautorstwie (4); spis rysunków – 45 i jedno zdjęcie; spis tabel – 82; aneks – z wynikami przeprowadzonych analiz statystycznych – 34 tabele, 3 wykresy oraz kwestionariusze ankiet wykorzystane w badaniu stereotypów żywieniowych.

Wprowadzenie ma charakter bardzo syntetyczny (ss.7-8). Habilitantka ograniczyła się do uzasadnienia podjętej problematyki i postawienia tezy, „że stereotypy dotyczyć mogą różnych obiektów i ich poszczególnych cech, co determinuje wybór produktów oraz zachowania konsumentów”, ale jeśli teza to twierdzenie, a nie przypuszczenie. Sformułowała cel prezentowanych w opracowaniu badań, którym „była identyfikacja funkcjonujących w społeczeństwie stereotypów związanych z żywnością i żywieniem oraz wskazanie ich wpływu na zachowania konsumenta, a szczególnie na wybór żywności”. Podkreśliła interdyscyplinarny charakter omawianej problematyki, bardzo zwięźle odniosła się do treści rozdziałów, podkreśliła aplikacyjne znaczenie wyników badań.

Wprowadzenie odbiega od treści zwyczajowo prezentowanych w tej części pracy, tj. nie znalazły się w nim hipotezy badawcze i metody ich weryfikacji, podstawowe informacje dotyczące przeprowadzonych badań empirycznych oraz charakterystyka respondentów. Co

prawda, w pracy jest rozdział z opisem metodyki badań i charakterystyki respondentów (rozdział 4), ale ponieważ każdy rozdział analityczny (rozdziały 5-7) rozpoczyna się od opisu organizacji badania (pkt.5.1, 6.1.1., 6.2.1,7.1) można było rozważyć inną strukturę pracy, bez wyodrębniania rozdziału metodycznego. Za takim rozwiązaniem przemawia także znacznie zróżnicowana objętość poszczególnych rozdziałów od 7 stron (rozdział 4) do 85 stron (rozdział 5). Układowi pracy też zazwyczaj poświęca się więcej miejsca we wprowadzeniu.

W opiniowanym opracowaniu można wyodrębnić część o charakterze teoretycznym – rozdziały 1-3 (ss. 9-69), wspomniany już rozdział metodyczny – rozdział 4 (ss. 70-76) oraz część o charakterze analitycznym – rozdziały 5-7 (ss. 77-203). Rozdziały analityczne stanowią dominującą część pracy, mają ujednoliczoną strukturę – krótkie wprowadzenie (bez tytułu i numeracji), rozwinięcie tematu oraz niewyodrębnione formalnie krótkie podsumowanie. Wyjątek to wprowadzenie do rozdziału 5, liczące 14 stron, które merytorycznie koresponduje z treścią punktu 3.5.2 i powinno zostać włączone do tego punktu.

Rozdziały 1 i 2 wprowadzają w tytułową problematykę dotyczącą zachowań i zachowań żywieniowych konsumentów oraz uwarunkowań tych zachowań.

Rozdział 1. *Zachowania konsumenta na rynku i ich uwarunkowania* (ss. 9-25) rozpoczynają rozważania dotyczące pojęcia zachowań konsumenta. Bazując na bogatej literaturze przedmiotu (polskiej i zagranicznej) Autorka zaprezentowała różne definicje zachowań konsumenta, przywołała także wybrane modele procesu podejmowania decyzji przez konsumenta. W dalszej części dokonała ogólnego przeglądu czynników wpływających na zachowania konsumentów, prezentuje różne ich podziały, nadużywając przy tym pojęcia „model”, bo podział to nie model. Szczególną uwagę zwróciła na psychologiczne aspekty zachowań, którym w ostatnim czasie poświęca się więcej uwagi, podkreślając ich „znaczącą i zdecydowanie większą rolę przy wyborze produktów niż do tej pory przyjmowano” (s. 19). Rozdział kończą rozważania dotyczące postaw – ich charakterystyka, podział i relacje z zachowaniami.

Rozdział 2. *Zachowania żywieniowe i czynniki je determinujące* (ss. 26-45) jest kontynuacją problematyki rozdziału 1, odniesionej do zachowań żywieniowych. Znajduje to wyraz w strukturze, bowiem tytuły punktów tego rozdziału są zbieżne z tytułami punktów z rozdziału 1: pkt. 1.2. *Determinanty zachowań konsumenta* – pkt 2.1. *Determinanty zachowań żywieniowych*; pkt. 1.3. *Psychologiczne aspekty zachowań konsumentów* – pkt. 2.2. *Psychologiczne uwarunkowania zachowań żywieniowych*. Rozdział ten, analogicznie jak poprzedni, bazuje na bogatej literaturze przedmiotu. Autorka dokonała przeglądu różnych autorskich podziałów czynników wpływających na wybór żywności, scharakteryzowała

wybrane determinanty wyboru żywności i grup produktów żywnościowych oraz szerzej, z uwagi na tematykę pracy, odniosła się do psychologicznych uwarunkowań zachowań żywieniowych.

Rozdziały 1 i 2 mają głównie przeglądowy charakter. Zabrakło w nich autorskiego podsumowania omawianych zagadnień, także wskazania definicji przyjętych na potrzeby pracy. Zabrakło także uzasadnienia dla dokonanego wyboru determinant wyboru żywności (pkt. 2.1.2) zwłaszcza w kontekście czynników i ich podziałów przedstawionych w pkt. 1.2. Powoduje to, że dokonany wybór czynników odbierany jest jako chaotyczny, także co do kolejności ich omawiania. Szkoda, że Habilitantka nie przyjęła innego sposobu narracji, nie przyjęła jednego z przedstawionych podziałów dla omówienia czynników wpływających na wybór produktów spożywczych, co zwiększyłoby przejrzystość rozważań. Ponieważ Autorka dla określenia miejsca stereotypów wśród czynników wyboru żywności przyjęła w podsumowaniu (s. 210) podział na czynniki związane z produktem, konsumentem i środowiskiem (s. 32), to właśnie tym podziałem powinna się kierować omawiając wybrane determinanty wyboru żywności/grup żywnościowych.

Problematyka zachowań konsumentów i czynników kształtujących te zachowania doczekała się już bogatej literatury, tak za granicą, jak i w Polsce. Definicje, czynniki, grupy czynników omawiane są w sposób mniej lub bardziej rozbudowany, także prezentowane w sposób syntetyczny, przeglądowy w zależności od rodzaju publikacji: monografia, rozdział/rozdziały w monografii, artykuł, i celu przyjętego przez Autora. Biorąc powyższe pod uwagę, uważam, że rozważania dotyczące zachowań i zachowań żywieniowych konsumenta oraz ich uwarunkowań powinny być omówione w jednym rozdziale, którego tytuł byłby tytułem obecnego rozdziału 2. Takie rozwiązanie dałoby pełniejszy obraz prezentowanych zagadnień odnoszących się do zachowań żywieniowych i czynników wpływających na wybory produktów spożywczych, które to zagadnienia mieszczą się w głównym nurcie rozważań. W tej części pracy zabrakło także szerszego odniesienia (rozdziału) do problematyki żywności i żywienia oraz konsumpcji w gospodarstwach domowych, zwłaszcza jeśli chodzi o produkty/grupy produktów uwzględnione w badaniach, do których to zagadnień Autorka niejednokrotnie odwołuje się w pracy.

Rozdział 3 *Stereotypy i ich znaczenie* (ss. 46-69) to ważny rozdział, bowiem dotyczy charakterystyki stereotypów, jednej z tytułowych kategorii pojęciowej pracy. Stereotypami, jak pisze Autorka, posługiwano się już w starożytności, „stanowią one ważny i nieodłączny element życia społecznego” (s. 46), jest to problematyka obszerna i złożona (s. 69). Mamy zatem w rozdziale przegląd definicji stereotypów w zależności od źródeł pochodzenia, jak

również w ujęciu różnych autorów, cechy stereotypów, ich podział i funkcje, a także relacje pomiędzy stereotypami i postawami. Pisząc o znaczeniu stereotypów Autorka słusznie zwraca uwagę na ich interdyscyplinarny charakter, w tym zwłaszcza na społeczne i ekonomiczne znaczenie. Rozdział kończą rozważania dotyczące stereotypów żywności i żywienia. Autorka podaje wyniki różnych badań odnoszących się do tych stereotypów, a także stereotypów zachowań żywieniowych i ich wpływu na konsumenta. W rozdziale tym, tak jak w rozdziałach poprzednich, zabrakło autorskiego podsumowania przede wszystkim przeglądu definicji stereotypu oraz wskazania definicji przyjętej na potrzeby niniejszej pracy, w szczególności badań empirycznych. Określenie stereotypu w odniesieniu do potrzeb pracy znajdujemy dopiero w podsumowaniu jako kategorię wynikową (s. 204), a jest to kategoria która stanowi punkt wyjścia do badań.

Rozdział 4. *Założenia i organizacja badań własnych* (ss. 70-76) to typowy rozdział metodyczny. Zawiera podstawowe informacje na temat badań. Powtórzona została teza i cel naukowy badań, określony został cel użytkowy, którym było „skonstruowanie narzędzia do badań stereotypowych postaw żywieniowych, które może znaleźć szerokie zastosowanie...” (s. 70). Sformułowane zostały główne hipotezy badawcze:

1. Konsumentów produktów spożywczych znają stereotypy i posługują się nimi w swoim życiu.
2. Stereotypy wpływają na postrzeganie produktów spożywczych i zachowania żywieniowe konsumentów.
3. Wybrane cechy produktów (wartość energetyczna i barwa) wpływają na stereotypowe myślenie konsumentów o żywności.
4. Jawne i utajone postawy konsumentów wobec stereotypowo postrzeganych produktów spożywczych różnią się.

Ponadto uzyskujemy informację o zakresie przeprowadzonych badań, organizacji całego procesu badawczego, mamy opis przeprowadzonych badań, wykorzystane programy komputerowe, charakterystykę respondentów. Zagadnienia te zostały przedstawione w sposób uporządkowany i przejrzysty.

Rozdziały 5-7 zawierają analizę wyników badań empirycznych Habilitantki. W każdym z rozdziałów jest opis i analiza wyników innego badania. Wyniki tych badań stanowią główne źródło danych, służące weryfikacji sformułowanych hipotez badawczych. W pracy wykorzystano wyniki trzech badań empirycznych przeprowadzonych na tej samej grupie konsumentów, przy czym w pierwszym badaniu uczestniczyła cała badana populacja w jednym z jego etapów także eksperci (rozdział 5), w drugim cała populacja (rozdział 6), a w

trzecim część grupy konsumentów - osoby młode (rozdział 7). Badania zostały zrealizowane w okresie od maja do października 2016 roku.

Rozdział 5. *Stereotypy żywieniowe w opinii badanych* (ss. 77-157) to pierwszy z rozdziałów analitycznych, którego „celem była identyfikacja stereotypów żywności i żywienia oraz ocena ich wpływu na zachowania żywieniowe badanych” (s. 89). Badanie zostało zrealizowane metodą PAPI przy wykorzystaniu kwestionariusza ankietowego, a dotyczyło: postrzegania stereotypów i ich znaczenia w życiu społecznym i osobistym, zachowań żywieniowych konsumentów oraz poznania postaw konsumentów wobec podanych do oceny stwierdzeń (ss. 90-93). W rozdziale znajdujemy uzasadnienie doboru stwierdzeń do badań oraz wybranych potraw i produktów spożywczych tak, aby były one powiązane ze stwierdzeniami. Uzyskane wyniki poddano analizie statystycznej, w której wykorzystane zostały różne testy: Kołmogorowa-Smirnowa, rho Spermmana, U Manna-Whitney’a, Kruskalla-Wallisa, a także analizy: rzetelności i pozycji, skupień, regresji liniowej i korespondencji. Na uwagę zasługuje utworzenie skali stereotypowych postaw żywieniowych (SSPŻ), która stanowi nowe narzędzie do badania tych postaw. Zaproponowana została nowa segmentacja konsumentów według stopnia nasilenia stereotypowych postaw żywieniowych (niska, umiarkowana, wysoka), utworzono profile tych segmentów i scharakteryzowano ich zachowania żywieniowe. Wskazano na czynniki nasilenia postaw wobec stereotypów w zależności od źródeł ich pochodzenia, utworzono modele regresji prostoliniowej stereotypowych postaw żywieniowych wobec stereotypów wywodzących się z różnych źródeł. Przeprowadzona analiza wykazała, że stereotypy są czynnikiem wpływającym na postrzeganie produktów, uwzględniane są w procesie podejmowania decyzji o wyborze żywności. Analiza wykazała, że na stereotypowe postawy żywieniowe wpływają także inne nieuwzględnione w badaniu czynniki (s.157).

Rozdział 6. *Stereotypowe myślenie o żywności* (ss.158-184), to drugi z rozdziałów analitycznych. Zostały w nim przedstawione wyniki badania empirycznego na temat stereotypowego myślenia o wybranych atrybutach żywności i jego wpływu na wybór żywności (s. 158), a za przykład posłużyły wartość energetyczna i barwa celowo dobranych produktów. W badaniu wykorzystano metodę projekcyjną i skalę Osgooda dla badania stereotypowego myślenia o wartości odżywczej oraz test skojarzeń sukcesywnych i hedoniczną skalę rang. Analogicznie, jak w poprzednim rozdziale, wyniki badania poddano analizie statystycznej. Potwierdziły one, że wartość energetyczna i barwa wpływają na stereotypowe myślenie o produkcie żywnościowym, determinują zachowania konsumentów.

Zawartość tabel przedstawiająca rankingi powinna być uporządkowana według kolejności miejsc.

Rozdział 7 *Jawne i utajone postawy w stosunku do żywności a stereotypowe jej postrzeganie* (ss. 185-203), to prezentacja i analiza wyników kolejnego, trzeciego badania empirycznego, którego celem „było stwierdzenie, czy deklarowane przez konsumentów postawy wobec produktów różnią się od postaw przez nich nieuświadamianych (utajonych)” (s. 185). Autorka opisała organizację badania, w tym dobór respondentów (celowy), zastosowane metody badawcze: metodę ankiety audytoryjnej (test skojarzeń sukcesywnych oraz skalę rang) do badania postaw jawnych oraz komputerowy program (metoda) symulowanego dążenia-unikania (SDU). Analiza statystyczna uzyskanych wyników to treść kolejnych punktów tego rozdziału. Wykazała ona, że w przypadku ocenianych produktów żywnościowych postawy jawne i utajone nie są zróżnicowane, co potwierdziło wcześniejsze badania postaw wobec innych produktów spożywczych (s. 203).

Pracę kończy podsumowanie. Habilitantka odniosła się w nim do głównych problemów, będących przedmiotem rozważań i analizy w pracy, weryfikacji hipotez badawczych, określiła miejsce stereotypów wśród czynników wpływających na wybór żywności.

Reasumując, praca wskazana jako osiągnięcie naukowe zaplanowana została jako oryginalne przedsięwzięcie, ukazujące znaczenie stereotypów w zachowaniach konsumentów produktów spożywczych. Oparta została na szerokich studiach literatury krajowej i zagranicznej oraz analizie danych pozyskanych z przeprowadzonych badań własnych Autorki. Słabą stroną pracy jest część teoretyczna. Habilitantka ograniczyła się do przeglądu stanowisk różnych autorów, ale bez autorskiego ich podsumowania. Wyżej oceniam część analityczną pracy, która stanowi autorskie rozwiązanie problemu w warstwie empirycznej i metodycznej. Habilitantka zaprezentowała dobry warsztat badawczy, wykazała się znajomością i umiejętnością zastosowania różnych metod statystycznych dla badania i analizy zachowań konsumenta produktów spożywczych.

W zakończeniu przedstawionego do oceny osiągnięcia naukowego dr inż. Agnieszki Rybowskiej, mimo zgłoszonych uwag krytycznych mogących mieć charakter dyskusyjny, chciałabym podkreślić, że wnosi ono w rozwój nauk ekonomicznych wartości:

- poznawcze: podjęty temat był dotychczas przedmiotem nielicznych badań, co sprawia, że wiedza pozyskana w wyniku przeprowadzonych badań przyczynia się do zmniejszenia luki poznawczej w zakresie stereotypów związanych z żywnością i żywieniem i ich wpływu na zachowania konsumenta;

- metodyczne: zaproponowanie i empiryczne zweryfikowanie nowego narzędzia do badania postaw żywieniowych.

3. Ocena pozostałych osiągnięć naukowo-badawczych w świetle kryteriów wymienionych w § 3 i 4 Rozporządzenia MNiSW z dnia 1 września 2011 r. (Dz.U. 196, poz.1165)

Po uzyskaniu stopnia naukowego doktora (2005 r.) działalność naukowo-badawcza Pani dr inż. Agnieszki Rybowskiej koncentruje się przede wszystkim wokół problematyki zachowań konsumentów, w tym zwłaszcza zachowań żywieniowych. W dorobku tym Habilitantka wyodrębniła kilka powiązanych ze sobą obszarów badawczych: badanie opinii i postaw konsumentów wobec różnych produktów/grup produktów; badanie zachowań konsumentów, także żywieniowych i ich uwarunkowań; badanie związane z kształtowaniem relacji z klientami oraz badanie stereotypów i ich znaczenia w zachowaniach rynkowych. I właśnie w załączonych do dokumentacji publikacjach przeważają artykuły dotyczące stereotypów, a dotyczą one m.in. stereotypów płci i stereotypów żywieniowych. Problematyka stereotypów najpełniejszy wyraz znalazła w publikacji wskazanej jako najważniejsze osiągnięcie naukowe.

W ramach zainteresowań naukowo-badawczych, których wyrazem jest działalność publikacyjna, Habilitantka łączy wątki teoretyczne, metodyczne i empiryczne, poszerza zakres swoich zainteresowań wzbogacając je o nowe tematy badawcze.

Sumaryczna liczba punktów za publikacje dla Habilitantki (bez monografii wskazanej jako osiągnięcie naukowe - 25 pkt), według punktacji MNiSW zgodnie z rokiem opublikowania, wyniosła 314,9 punktów.

Publikacyjny dorobek naukowy dr inż. Agnieszki Rybowskiej po uzyskaniu stopnia doktora, jak wynika z przedłożonej dokumentacji, obejmuje łącznie 57 publikacji. Dorobek ten obejmuje:

1. autorstwo lub współautorstwo publikacji w czasopismach znajdujących się w bazie Journal Citation Reports (JCR), posiadających współczynnik wpływu Impact Factor (IF) oraz w czasopismach indeksowanych w bazie Web of Science (WoS):

- 2 artykuły we współautorstwie w czasopismach posiadających współczynnik wpływu Impact Factor (IF),

- 3 artykuły we współautorstwie w czasopismach indeksowanych w bazie Web of Science.

Wartość punktowa dorobku dla Habilitantki to 30,5 pkt.

2. Autorstwo lub współautorstwo monografii, publikacji naukowych w czasopismach międzynarodowych i krajowych innych niż w/w:
  - 8 rozdziałów w monografiach, w tym 1 samodzielny; 44 artykuły w czasopismach nie znajdujących się w bazie WoS lub na liście JCR (lista B Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego), w tym: 13 we współautorstwie, 31 autorskie, w tym 2 w języku angielskim.Habilitantka publikowała u różnych wydawców, w czasopismach o uznanej pozycji na rynku, jak np. „Handel Wewnętrzny”, „Marketing i Rynek”, „Zeszyty Naukowe SGGW”, „Zeszyty Naukowe Uniwersytetu Szczecińskiego”.

Wartość punktowa dorobku dla Habilitantki to 284,4pkt.
3. Sumaryczny Impact Factor zgodnie z rokiem opublikowania – 2,006.
4. Liczba cytowań według bazy:
  - Web of Science – 4,
  - Google Scholar – 91 (bez autocytowań).
5. Indeks Hirscha według bazy Web of Science – 2;
6. Kierowanie międzynarodowymi lub krajowymi projektami badawczymi lub udział w takich projektach:
  - brak kierowania/udziału w projektach międzynarodowych,
  - kierowanie/udział w 5 badaniach statutowych zrealizowanych w latach 2006-2010.
7. Międzynarodowe lub krajowe nagrody za działalność naukową:
  - brak nagród międzynarodowych,
  - nagrody JM Rektora Akademii Morskiej w Gdyni za osiągnięcia naukowo-badawcze w latach 2006-2007 oraz w latach 2014-2017.
8. Wygłaszanie referatów na międzynarodowych lub krajowych konferencjach tematycznych:
  - 22 referaty i komunikaty zaprezentowane (bez określenia rodzaju doniesienia i formy prezentacji) na konferencjach krajowych i międzynarodowych tematycznych, w tym: 10 we współautorstwie, 3 w języku angielskim, w tym 2 we współautorstwie. Wśród tych konferencji 16 to konferencje krajowe, 3 międzynarodowe organizowane w Polsce, 3 zagraniczne – Wielka Brytania, Niemcy, Szwecja.

W podsumowaniu tej części recenzji stwierdzam, biorąc pod uwagę kryteria określone w § 3 i 4 Rozporządzenia Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego z dnia 1 września 2011 r., że Habilitantka spełnia większość z wymaganych kryteriów podlegających ocenie w zakresie osiągnięć naukowo-badawczych; moja ocena jest pozytywna.

4. Ocena dorobku dydaktycznego, popularyzatorskiego oraz współpracy międzynarodowej w świetle kryteriów wymienionych w § 5 Rozporządzenia MNiSW z dnia 1 września 2011 r. (Dz.U. 196, poz.1165)

1. Uczestnictwo w programach europejskich i innych programach międzynarodowych lub krajowych:
  - udział w trzech edycjach Ogólnopolskiego Programu Edukacyjno-Badawczego „ABC Zdrowego Żywienia” (lata 2015-2017) w charakterze m.in.: koordynatora programu w Akademii Morskiej w Gdyni (edycja I); prowadzącej wykłady i warsztaty z interesariuszami bloku sensoryczno-konsumenckiego (dzieci i ich rodzice, młodzież, osoby starsze – edycja I-III).
2. Udział w międzynarodowych lub krajowych konferencjach naukowych lub udział w komitetach organizacyjnych tych konferencji po uzyskaniu stopnia doktora:
  - udział w 42 konferencjach, w tym: w 32 krajowych, 7 międzynarodowych w Polsce, w 3 zagranicznych (Wielka Brytania, Niemcy, Szwecja),
  - czynny udział w organizacji czterech konferencji naukowych: trzykrotnie członek komitetu organizacyjnego (2006 r., 2011 r., 2016 r.), raz jego przewodnicząca (2014 r.),
  - pomysłodawca i główny organizator Interdyscyplinarnego Seminarium Naukowego dla pracowników WPiT Akademii Morskiej w Gdyni, SWPS w Sopocie i Uniwersytetu Gdańskiego (2014 r.).
3. Otrzymane nagrody i wyróżnienia:
  - trzy medale: Medal 85-lecia Szkolnictwa Morskiego w Polsce, nadany przez Rektora AM w Gdyni (2005 r.); Medal Komisji Edukacji Narodowej, nadany przez Ministra Edukacji Narodowej (2011 r.); Medal Brązowy za Długoletnią Służbę, nadany przez Prezydenta RP (2014 r.).
4. Udział w konsorcjach i sieciach badawczych:
  - brak.
5. Kierowanie projektami realizowanymi we współpracy z naukowcami z innych ośrodków polskich i zagranicznych, a w przypadku badań stosowanych we współpracy z przedsiębiorcami:
  - brak.
6. Udział w komitetach redakcyjnych i radach naukowych czasopism:
  - brak.

7. Członkostwo w międzynarodowych lub krajowych organizacjach i towarzystwach naukowych:
- członek dwóch krajowych organizacji: Stowarzyszenia Ekonomistów Rolnictwa i Agrobiznesu (od 2007 r.) oraz Polskiego Towarzystwa Towaroznawczego (od 2014 roku).
- 8a. Osiągnięcia dydaktyczne:
- prowadzenie różnych form zajęć na studiach stacjonarnych i niestacjonarnych I i II stopnia (łącznie z 10 przedmiotów - wykłady, ćwiczenia, laboratoria) oraz na studiach III stopnia (doktoranckich) i podyplomowych; opracowanie tematyki zajęć, sylabusów, kart Krajowych Ram Kwalifikacji,
  - pomysłodawca i współautorka skryptu, który miał dwa wydania (2009 r., 2016 r.);
  - opracowanie programu wykładów i instrukcji laboratoriów do zajęć z przedmiotu *Analiza sensoryczna i instrumentalna* dla Akademii Rybołówstwa w Namibe (Angola, 2009 r.),
  - udział w opracowaniu programów studiów podyplomowych z SWSP w Sopocie,
  - Autorka projektu programu studiów podyplomowych z zakresu usług społecznych (program studiów, e-learning, szkolenia i staże dla dydaktyków), stanowiącym część wniosku na konkurs POKL 4.3 (2012 r.),
- 8b. Osiągnięcia w zakresie popularyzacji nauki:
- organizacja zajęć dla dzieci i młodzieży szkolnej ze szkół podstawowych i ponadpodstawowych (lata 2011-2016) popularyzujących zdrowe odżywianie,
  - udział w Bałtyckim Festiwalu Nauki (lata 2013-2015), w projekcie skierowanym do uczniów szkół podstawowych,
  - uczestnictwo w Światowym Tygodniu Przedsiębiorczości: wygłoszenie dwóch wykładów (lata 2014-2015),
  - przygotowanie i prowadzenie szkoleń/warsztatów dla przedsiębiorców (2005 r., 2007 r. 2015 r.).
8. Opieka naukowa nad studentami:
- promotor 126 prac magisterskich i 54 prac inżynierskich,
  - 130 recenzji prac dyplomowych,
  - opiekun praktyk studenckich (lata 2011-2016, 2018).
9. Opieka naukowa nad doktorantami w charakterze opiekuna naukowego lub promotora pomocniczego:

- promotor pomocniczy rozprawy doktorskiej w dziedzinie nauk ekonomicznych, w dyscyplinie Towaroznawstwo, obronionej na Wydziale Przedsiębiorczości i Towaroznawstwa AM w Gdyni (2018 r.).

10. Staże w zagranicznych lub krajowych ośrodkach naukowych lub akademickich:

- brak

11. Wykonanie ekspertyz lub innych opracowań na zamówienie organów władzy publicznej, samorządu terytorialnego, podmiotów realizujących zadania publiczne dla przedsiębiorców:

- przygotowanie i prowadzenie kursu na zlecenie POLCARGO International Sp. z o.o. - 2005 r.

- szkolenie dla WIJHARS w Gdyni - 2007 r.

- warsztaty na zlecenie V Międzynarodowego Kongresu Browarników - 2015 r.

12. Udział w zespołach eksperckich i konkursowych:

- członek zespołu oceniającego I Pomorskiej Sztafety Kulinarnej, organizowanej przez Oddział Terenowy Agencji Rynku Rolnego – 2015 r.

13a. Recenzowanie projektów międzynarodowych lub krajowych:

- brak.

13b. Recenzowanie publikacji w czasopiśmie międzynarodowych lub krajowych:

- recenzentka 6 artykułów opublikowanych w „Handlu Wewnętrznym” (lata 2015-2017).

W podsumowaniu tej części recenzji stwierdzam, biorąc pod uwagę kryteria określone w § 5 Rozporządzenia Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego z dnia 1 września 2011 r., że Habilitantka spełnia większość z wymaganych kryteriów podlegających ocenie w zakresie dorobku dydaktycznego i popularyzatorskiego oraz współpracy międzynarodowej, moja ocena jest pozytywna.

Wniosek końcowy

Biorąc pod uwagę sformułowane wcześniej oceny cząstkowe dotyczące wskazanego osiągnięcia naukowego, wynikającego z ustawy o stopniach naukowych i tytule naukowym oraz o stopniach i tytule w zakresie sztuki (Dz.U. 2017, poz. 1789), pozostałych osiągnięć naukowo-badawczych oraz dorobku dydaktycznego, popularyzatorskiego oraz w zakresie współpracy międzynarodowej (Rozporządzenie MNiSW z dnia 1 września 2011 r., Dz.U. 196, poz.1165) stwierdzam, że Pani dr inż. Agnieszka Rybowska spełnia w stopniu wystarczającym ustawowe warunki stawiane

kandydatom ubiegającym się o uzyskanie stopnia naukowego doktora habilitowanego w dziedzinie nauk ekonomicznych, w dyscyplinie towaroznawstwo.

W związku z powyższym popieram wniosek o nadanie dr inż. Agnieszce Rybowskiej stopnia naukowego doktora habilitowanego w dziedzinie nauk ekonomicznych, w dyscyplinie towaroznawstwo.

A handwritten signature in blue ink, appearing to read 'Wojciech'.